

THE ARTISTIC COMPONENTS OF GYMNASTICS. WHY IS THE GYMNASTICS ARTISTIC?

Daniela Burlacu, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Gymnastics has known an impressive development during the 20th century which determined its content to vary, thus favouring a split into several branches, especially in competitions. Therefore, due to this newly created situation (the emergence of various gymnastics branches), appears the necessity to mark the differences between types of gymnastics during the communication act. Hence, this paper shall investigate whether the relation of the term "artistic" with the gymnastics on apparatus (vault, uneven bars, balance beam, and floor - for the women's gymnastics; floor, pommel horse, rings, parallel bars, horizontal bar - for the men's gymnastics) is justified. Also, by looking at the range of terms designating artistic elements, it shall be analysed what the artistic features reside in.

Keywords: artistic gymnastics, term, ballet element.

În prezent, vorbitorii de limbă română sau apartenenții altor comunități lingvistice se află în dificultate în momentul inițierii unei conversații despre gimnastică, deoarece lexemul *gimnastică* desemnează astăzi totalitatea ramurilor, competiționale și necompetiționale, ale acestui sport. Pentru un act de comunicare corect și concret (excepție fac actelele de comunicare dintre interlocutorii cu un fond de cunoștințe comun) lexemului *gimnastică* trebuie să i se atribuie un determinant care să aducă un plus de informație, care să diferențieze o ramură a acestui sport de alta. Astfel, specialiștii au convenit ca termenului *gimnastică* să îi fie alăturat termenul *artistică* pentru gimnastica la aparate (sărituri, paralele inegale, bârnă, sol – fete și sol, cal cu mâner, inele sărituri, paralele, bară fixă – băieți), termenul este o convenție conform Adinei Stroescu și lui Robert Podlaha¹, el fiind un termen în limba franceză care inițial a desemnat gimnastica cu obiecte (cerc, minge, măciuci și panglică) și care a constituit o opțiune terminologică pentru școlile de gimnastică din mai multe țări. Determinantul *artistică* a fost înlocuit cu cel de *modernă*, iar mai târziu cel de *ritmică*, care se regăsește și azi pentru a desemna gimnastica cu obiecte. Deși niciunul dintre cei doi termeni, *artistică* și *ritmică*, nu acoperă nici pe departe caracteristicile gimnasticii la aparate sau cu obiecte, ei au fost impuși de F.I.G. drept termeni standard pentru a desemna cele două ramuri ale gimnasticii. Specialiștii români nu au fost de acord cu această reglementare a F.I.G.-ului, ei utilizând în lucrările redactate de către ei termeni mai vechi de *gimnastică artistică* sau *gimnastică modernă* pentru gimnastica cu obiecte și *gimnastică sportivă* pentru gimnastica la aparate, considerând că adjectivele *sportivă* și *modernă* sunt mai apropiate de caracterul celor două sporturi. În prezent termenii impuși de F.I.G. au început să prindă rădăcini și în literatura de specialitate românească.

¹Stroescu, Podlaha, *Terminologia gimnasticii*, București, 1974, p. 15.

Deși este clar că atribuirea adjectivului *artistic* (cel/cea ce ține de artă) gimnasticii la aparate este o normă impusă de F.I.G. nu elimină întrebările firești până la urmă: De ce este această gimnastică artistică? Care sunt legăturile acesteia cu arta? Căutând răspunsuri la aceste întrebări în documentele F.I.G.-ului și poposind asupra Codului de Punctaj actual 2013-2016 sunt prezente următoarele mențiuni despre caracterul artistic al gimnasticii la aparate în secțiunile dedicate bârnei și solului: „An artistic performance is one in which the gymnast demonstrates her ability to transform her balance beam exercise from a well-structured composition into a performance. In so doing the gymnast must demonstrate creativity, confidence of performance, personal style and perfect technique. This is not “what” the gymnast performs, but “How” she performs”², respectiv „An artistic performance is one in which the gymnast demonstrates her ability to transform her floor exercise routine from a well-structured composition into an artistic performance. In so doing the gymnast must demonstrate a strong choreographic flow, artistry, expressiveness, musicality and perfect technique. The main objective is to create and present a unique and well-balanced artistic gymnastic composition by combining the body movements and expression of the gymnast harmoniously with the theme and character of the music”³. Astfel, din documentul emis de F.I.G., reiese că doar exercițiile de la bârnă și sol au caracter artistic, iar exercițiile la celelalte două aparate sărituri și paralele inegale nu prezintă acest caracter. Cercetând Codul de Punctaj masculin actual se constată că acesta nu deține nici măcar o singură mențiune despre latura artistică a acestui sport. Lucrurile nu stau diferit nici în diacronie. În Codul de Punctaj trades și publicat în 1970 de către Robert Podlaha în limba română nu se spune nimic despre partea artistică. Conform blogului Uncle Tim apar referințe despre ceea ce ar presupune articitatea în gimnastica masculină la aparate în Codul de Punctaj dat publicității în anul 1964 și în cel din 1968, însă nu sunt referințe directe la artistică ci la virtuozitate, armonie și ritm, care sunt cerințe obligatorii pentru exercițiile la sol⁴. Virtuozitatea, armonia și ritmul sunt cerințe pe care trebuie să le îndeplinească atât gimnaștii, cât și gimnastele în executarea exercițiilor la toate aparatele nu doar la sol. Prin urmare latura artistică este prezentă în gimnastica feminină la aparate (numai la bârnă și sol) iar denotația s-a produs prin extensie, utilizând o trăsătură a gimnastici feminine la aparate, articitatea, la întreaga ramură a acestui tip de gimnastică, indiferent de genul practicantilor, nerespectându-se criteriul vechimii, care ar fi dat întâietate unei trăsături a gimnastici masculine⁵, ci (probabil) respectând criteriul popularității⁶. Acest model de denotație l-a uzitat F.I.G.-ul pentru toate ramurile gimnasticii pe care le patronează. Au numit-o *ritmică* gimnastica feminină cu obiecte deoarece gimnastele execută diverse sărituri, piruete, pași de dans etc., mânuind obiecte (cercul, mingea, panglica, măciucile) pe ritmul muzicii. Au numit-o *acrobatică* gimnastica care are drept trăsătură dominantă executarea de către gimnast/ă elemente/exerciții acrobatică. Se numește gimnastică aerobică gimnastica în cadrul căreia executanții, fete și/sau băieți efectuează elemente

² 2013 Code of points women`s artistics gymnastics, Section 12, p.1 <http://romgym.ro/continut/uploads/2010/05/Codul-de-Punctaj-2013-2016-%28engleza%29.pdf> , 12.04.2014, 12.00.

³ 2013 Code of points women`s artistics gymnastics, Section 13, p.1 <http://romgym.ro/continut/uploads/2010/05/Codul-de-Punctaj-2013-2016-%28engleza%29.pdf> , 12.04.2014,12.00.

⁴ Uncle Tim`s blog, http://uncletimtalksmensgym.blogspot.ro/2013/10/the-evolution-of-artistry-in-mens_28.html , 28.04.2014, 22.30.

⁵Gimnastica artistică masculină, la aparate a fost practică și prezentă în cadrul competițional cu mult înaintea celei feminine.

⁶Gimnastica artistică feminină este unul din sporturile cu cea mai mare popularitatea de la jocurile olimpice în prezent și probabil că era și în momentul în care s-au luat deciziile în ceea ce privește denumirea ei astfel.

diverse într-un ritm alert pe un fond muzical, iar pe cea din urmă ramură a gimnasticii aflată sub umbrela F.I.G.-ului au denumit-o gimnastică *la trambulină* deoarece gimnaștii sau gimnastele execută salturi la o trambulină de mari dimensiuni.

Așa cum s-a putut observa componenta artistică a gimnasticii feminine la aparate se regăsește la bârnă și mai cu seamă la sol. Această componentă artistică constă în mișcări ale brațelor, ale trunchiului, piruete, pași de dans clasic, modern, popular, sărituri artistice. Inițial, pe de o parte din lipsa mijloacelor tehnice necesare, muzica pe fundalul căreia gimnasta trebuia să își prezinte exercițiul de la sol era interpretată la pian în sala de concurs. Acest lucru, dar și pregătirea inițială a gimnastelor sovietice în domeniul baletului a favorizat elaborarea și prezentarea unor exerciții cu puternice nuanțe din balet. O schimbare de paradigmă s-a realizat în anii '70 ai secolului trecut când școala de gimnastică artistică feminină românească a prezentat exerciții la sol a căror fundal muzical au fost fragmente din melodii la modă în acei ani. Astfel, gimnastica feminină la aparate a împrunutat din balet elemente de coregrafie piruete, sărituri⁷ pentru a-și satisface latura artistică. Împrumutul a fost unul integral. Elementele au fost împrumutate împreună cu numele lor. Denumirile elementelor împrumutate din balet se împart în două categorii: elemente a căror semn lingvistic sunt de limbă franceză, netraduse sau rar traduse în limbile naționale⁸ și elemente traduse în limbile naționale ale țărilor în care este practicat gimnastica artistică feminină. Din prima categorie fac parte următoarele elemente:

Arabesque - stând pe un picior, celălalt întins înapoi, brațele întinse înapoi. Această poziție cunoaște două variante de scriere în lucrările de gimnastică: cea de mai sus și cea scrisă *arabesc*

Attitude - stând pe un picior, celălalt ridicat înapoi, îndoit la 90⁰, mult răsucit în afară din articulația coxo-femurală, brațele în diferite poziții.

Effacé și croisé - stând pe un picior, celălalt ridicat înainte, întins (*developpé*), îndoit *tire-bouchon* „à la seconde” și *écarté*; stând pe un picior, celălalt ridicat lateral, îndoit sau întins.

Passé. Stând pe un picior, celălalt liber cu vârful lipit înainte de genunchiul celui de sprijin.

Passé lateral. Stând pe un picior, celălalt liber cu vârful lipit lateral de genunchiul celui de sprijin.

Sur le cou de pied. Stând pe un picior, celălalt liber cu genunchiul puțin ridicat, îndoit lateral, vârful sprijinit înainte sau înapoi de glezna piciorului de sprijin.

Tire-bouchon. Stând pe un picior semigenuflexat, „sur le cou de pied”.

Piruetă „tour en l'air” de 360⁰ sau săritură dreaptă de pe ambele picioare cu întoarcere în aer: Semigenoflexiune cu ducerea brațelor cu un braț oblic înainte jos, cu palma orientată spre corp și celălalt braț lateral, sub nivelul umerilor, ușor îndoit, cu palma orientată jumătate înainte⁹; „Săritură dreaptă pe verticală cu întoarcere de 360⁰ spre stânga cu ducerea brațelor, în timpul învârtiturii, coroană jos sau sus; Aterizarea pe ambele picioare cu amortizare în demi-plié (semigenoflexiune; revenire în poziția de plecare”¹⁰.

⁷ Specialiștii din balet consideră săriturile proprietatea gimnasticii, deși acestea au apărut mai întâi în spectacolele de balet. Urseanu, Tide, *Istoria baletului*, 1967, p. 45.

⁸ Elementele de balet în general nu au făcut obiectul traducerilor. Denumirile lor, în limba franceză, au devenit standard pentru toate baleturile lumii.

⁹Nicolae, Gh, Băiașu, *Gimnastica*, 1972, p. 39.

¹⁰Nicolae, Gh, Băiașu, *Op. cit.*, 1972, p. 52.

Piruetă „en dedans”- stând în demi-plié, piciorul stâng în față, brațul drept întins lateral, cel stâng înainte; ducerea piciorului în „soutenu en l'air lateral (45⁰ - 90⁰) simultan cu ducerea brațului stâng lateral (piciorul stâng menținând în demi-plié). Piruetă de 360⁰ spre stânga, cu ridicarea pe vârful piciorului stâng și ducerea piciorului drept în poziția „sur le cou de pied” înalt (adică sub genunchi) și a dreptului în coroană înainte”¹¹.

Piruetă atitudine. Întoarcere de 360⁰ în stând pe un picior, celălalt ridicat înapoi, îndoit la 90⁰, mult răsucit în afară din articulația coxo-femurală.

Arabesque en tournant. Piruetă cu piciorul liber întins înapoi la orizontală.

Attitude en tournant. Piruetă cu piciorul liber îndoit înainte sau înapoi în unghi obtuz.

În câteva lucrări de gimnastică și în câteva chestionare a fost folosit termenul de *piruetă* pentru a desemna întoarcerea de 360⁰ în stând pe mâini la paralele inegale, deși termenul de piruetă conform originalului francezesc, *pirouette* < *pirouetter*¹², înseamnă întoarcere pe călcâie sau vârfuri, deci pentru un element non-artistic.

Săritură atitudine înainte. Stând pe un picior, celălalt îndoit înainte în unghi obtuz, săritură înainte de pe picior de sprijin și aterizare pe același picior.

Sissonne (deschis, închis). Săritură – de pe ambele picioare pe un picior.

Săritură cu développé. „După bătaie pe un picior în timpul fazei de zbor piciorul rămas liber se îndoie cu genunchiul orientat în afară, apoi se întinde înainte, lateral sau înapoi, este de fapt o îndoire și o întindere a piciorului liber”¹³.

Săritură cu balans și întoarcere (fouetté). „După balansul piciorului dinainte în punctul maxim al zborului, corpul execută o întoarcere rapidă de 180⁰ în sensul invers al piciorului de balans!”¹⁴

Săritură pas cu développé. Piciorul de balans se ridică îndoit, apoi se întinde.

Săritură cu balans întoarcere și forfecare (Entrelancé) Este o săritură combinată care începe cu balansarea unui picior înainte și întoarcere de 180⁰, urmată de forfecarea picioarelor înapoi cu aterizare pe piciorul de balans”¹⁵.

O altă grupă de elemente artistice o constituie elementele a căror nume sunt metafore. Această categorie poate fi divizată în două subcategorii metafore create în alte limbi și preluate de terminologia românească a gimnasticii artistice feminine românești și metafore create pe teritoriul limbii române. Din prima categorie fac parte următoarele elemente:

Săritură echer. Aceasta este o săritură care se efectuează cu picioarele întinse și ridicate înainte la orizontală, la 90⁰, apropiate sau depărtate”¹⁶. Denumirea fiind de asemenea, o sintagmă substantivală rezultată prin asocierea acestui tip de săritură cu un item din terminologia matematicii deoarece trunchiul și picioarele gimnastei realizează un unghi drept în timpul execuției.

Fluture „este o săritură de pe un picior pe celălalt cu o întoarcere de 360⁰ în faza de zbor cu corpul la orizontală.”¹⁷. Numele acestui element este o metaforizare. Săritura este văzută ca felul de comportare al fluturelui. Proveniența acestui termen este incertă deoarece și celelalte

¹¹Nicolae, Gh, Băiașu, *Op. cit.*, 1972, p. 46.

¹² *La Rousse dictionare*, <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pirouetter/61141?q=pirouetter#60741> 23.05.2014, 14.30.

¹³Adina. Stroescu, Robert. Podlaha, *Terminologia gimnasticii*, 1974, p. 120

¹⁴Stroescu, Podlaha, *Op Cit.*, 1974, p. 119.

¹⁵Stroescu, Podlaha, *Op Cit.*, 1974, p. 123

¹⁶Stroescu, Podlaha, *Op. cit.* 1974. p. 117.

¹⁷Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974. p. 123.

limbi denumesc această săritură în același mod, bineînțeles făcînd apel la semnul lingvistic care desemnează acest concept în fiecare dintre ele: eng. butterfly, fr. papillon etc

O situație aparte este cazul piruetei **illusion**, “turn (360°) through standing split (180° legs separation) with/without brief touching of beam/floor with one hand”¹⁸ piruetă care nu a fost abordată de gimnastele române (din materialul video investigat reiese că doar gimnasta Paula Tudorache a prezentat această piruetă, în concursurile din 2012-2014) și care circulă printre specialiști cu numele din limba engleză sau tradus *iluzie*¹⁹. Această piruetă nu este consemnată în nicio lucrare românească despre gimnastică. Prin urmare, lipsa acestei sărituri din repertoriul elementelor executate de gimnastele din România a determinat lipsa unui termen românesc.

O categorie deosebită de elemente este cea a căror nume de limbă franceză pătrunse în terminologia românească și-au schimbat numele în limba de origine:

Săritură cu pendulare (cloche) piciorul liber execută un balans dublu înainte și înapoi. Această săritură este cunoscută mai cu seamă cu numele de *cloche*, însă astăzi (în codul de punctaj 2013-2016) elementul în discuție poartă denumirea de *Saut carpé-écarté*.

„Cloche” cu piciorul la cap, cu / fără întoarcere, mai cunoscut datorită uzului printre oamenii implicați în acest sport și printre iubitorii acestui sport (cei din urmă au preluat denumirea de la cei dintîi) sub titlul de *cloche la cap*. Prima denumire *Săritură în pendulare în cuib cu un picior (cloche în cuib)* este una semidescriptivă. În acest context semidescriptiv face referire la faptul că cel care operează cu acest termen cunoaște bine metoda de învățare a acestui element și a celorlalte (*cuib* și *cloche*) cuprinse în numele elementului supus analizei de față. De asemenea, se poate menționa că în cadrul numelui a avut loc o suprimare²⁰ a substantivului comun *picioare*. Acest lucru reiese la o analiză mai atentă a tehnicii de învățare/realizare a acestei sărituri, care presupune o pendulare a picioarelor înainte și înapoi la 180° în faza de zbor²¹. Cu alte cuvinte numele acestei sărituri este un ansamblu alcătuit din elemente deja cunoscute printru că elementul în sine este o combinație dintre cele două: *cloche* și *cuib*.

Din categoria elementelor a căror denotație s-a realizat prin intermediul metaforizării fac parte:

Săritura cuib „se efectuează cu extensie pronunțată, picioarele fiind ridicate înapoi spre cap cu genunchii îndoți. Această denumire este rezultatul unui proces de metaforizare. Săritura este asociată cu o unitate lexicală din lexicul comun, un cuib de pasăre. În limba română această săritură este percepută în mod empiric, diferit. Această denumire este cel mai probabil creată pe teritoriul limbii române, deoarece limbi precum franceza, engleza, germana, rusa, spaniola preferă să o numească *săritura inel* sau oaie: *Saut de mouton* „săritura oaie”, *Sheep/Ring Jump*, *Schafsprung/Ringsprung*, *Salto oveja/ Salto anillo*²², *Прыжок в кольцо мя ногами*

Săritura cuib cu un picior. Aceasta este asemănătoare cu cea de mai sus. Ea se execută cu balansul unui picior îndoit înapoi pînă la atingerea capului cu talpa sau chiar depășirea acestuia. Din punct de vedere lingvistic această denumire este o sintagmă substantivală creată pe

¹⁸ 2013 Code of points women`s artistics gymnastics, <http://romgym.ro/continut/uploads/2010/05/Codul-de-Punctaj-2013-2016-%28engleza%29.pdf>, 12.04.2014, 12.00.

¹⁹ Conform comentariilor TV. ale antrenorei Ramona Micu (C.E. 2012) și fostei gimnaste Sandra Izbașa (C.E. 2014).

²⁰ Suprimarea constituie „o figură de construcție” prin elipsă ce are tendința să devină sau a devenit formulă aparținând limbii”, Stelian, Dumistrăcel, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Ubiversității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2006, p. 167.

²¹ Prin termenul de zbor se înțelege momentul cînd sportivul/sportiva se află în aer.

²² <http://figdocs.sportcentric.net/external/public.php?folder=661>, 10.12.2011.

baza unei metafore. Numele acestui element este constituit din două părți. Prima dintre ele evidențiază faptul că această săritură seamănă cu cea de mai devreme, iar partea a doua subliniază ceea ce diferențiază elementul în discuție de cel precedent. În ce privește celelalte limbi, acestea se situează în aceeași paradigmă, deosebirea fiind aceea că termenul de bază utilizat este „inelul” sau „oaia”.

Săritură sfoară. „Depărtarea picioarelor este foarte pronunțată, ele găsiindu-se pe aceeași linie la orizontală”²³.

Foarfecă înainte. „Picioarele se ridică întinse înainte peste orizontală în mod succesiv, începând cu piciorul de balans pe care se efectuează și aterizarea”²⁴.

Foarfecă înapoi. Forfecarea se efectuează înapoi cu o ușoară înclinare a trunchiului înainte, cu picioarele întinse”²⁵. Toate aceste sărituri, *foarfecă înainte*, și *foarfecă înapoi*, dar și metaforele traduse din limba franceză: *fluture*, *pisică* fac referire la obiecte din universul de cunoaștere a tuturor vorbitorilor de limbă română, din lexicul comun, cel al gospodăriei și sunt strâns legate de tehnica de execuție a acestor sărituri. De remarcat faptul că predomină termenii care desemnează inanimate.

Împușcă-cioară. Această denumire aparține unei sărituri artistice executate de către gimnastă la bârnă cu un picior înainte întins, iar cu celălalt înapoi îndoit. Numele elementului este cel mai probabil o creație lexicală pe teritoriul limbii române deoarece ea nu se regăsește în niciuna din limbile europene analizate (franceză, engleză, rusă, spaniolă sau portugheză) pentru realizarea lucrării de față. Ba mai mult s-a constatat că cele ca: româna, franceza și engleza au fiecare o denumire proprie pentru acest element: *împușcă-cioară*, *Saut cosaque avec/sans tour* „săritura cazac(ului) cu/fără întoarcere”, *Wolf Jump with/without turn* „săritura lupului cu/fără întoarcere” (cu mențiune că se poate realiza cu o întoarcere). Denumirea din engleză s-a dovedit a fi cea mai productivă, datorită prestigiului de care se bucură aceasta în ultimele decenii, mai ales pentru limbile țărilor în care gimnastica este un sport mai nou. Multe dintre aceste limbi au preluat termenul englezesc ca atare fără a-l traduce în limbile naționale. Din punct de vedere lingvistic denumirea românească este un termen compus dintr-un verb „împușcă” și un substantiv comun „cioară”. Uzul limbii române cere în mod normal din punct de vedere sintagmatic un substantiv articulat, nu ca în cazul de față când substantivul este nearticulat: „cioară”. Este greu de găsit o motivare pentru acest element, însă o explicație ar fi una de natură acustică. Această săritură se execută în combinație cu o a doua săritură (cerință obligatorie a codului de punctaj), iar zgomotul este unul destul de puternic în urma contactului gimnastei cu aparatul. O altă explicație ar fi poziția sub formă de pușcă a picioarelor (unul întins și celălalt îndoit) la care se adaugă zgomotul la contactul sportivei cu bârna. Așa s-ar putea explica verbul „a împușca”, iar substantivul, probabil este o asociere liberă cu pasărea „cioară”, pasăre destul de comună și problematică pentru poporul român. Numele de **împușcă-cioară** a acestei sărituri este diferit în codul de punctaj tradus în limba română: *Săritură grupată cu un picior întins la orizontală (Wolf Jump) cu/fără întoarcere*. Elementul este tradus literal fără o cercetare prealabilă a terminologiei gimnasticii românești. Această titlatură nu este uzitată, nici de antrenori, nici de gimnaste (a se vedea comentariile exercițiilor la bârnă televizate sau a

²³Stroescu, Podlaha, *Terminologia gimnasticii*, 1974, p.116.

²⁴Stroescu, Podlaha, *Op Cit.*, 1974, p. 123.

²⁵Stroescu, Podlaha, *Op Cit.*, 1974, p. 123.

emisiunilor de tip documentar dedicate gimnasticii artistice) și nici măcar de mai puțin specializații iubitori ai acestui sport.

O altă categorie de sărituri o constituie cea a săriturilor a căror nume descriu parțial execuția acestora:

Săritură dreaptă. „După desprinderea de pe ambele picioare, corpul se înalță pe verticală complet întins. Se poate executa cu diferite poziții sau mișcări ale brațelor, simetrice sau asimetrice și cu întoarceri de diferite grade”²⁶. Această săritură este cunoscută mai cu seamă pentru publicul larg ca *săritura ca mingea*. În lucrările de specialitate cele două denumiri funcționează ca sinonime. Prima este folosită în lecțiile de antrenament, iar cea de a doua în lecțiile de educație fizică din școli sau în antrenamentele copiilor de vârstă mică.

Săritură cu balans și întoarcere fouetté. După balansul piciorului dinainte în punctul maxim al zborului, corpul execută o întoarcere de 180° în sensul invers al piciorului de balans”²⁷.

Săritură cu lovirea picioarelor (cabriolé). Desprindere cu lovirea picioarelor întinse în faza de zbor, prin apropierea energetică a piciorului de impulsie de cel de balans. Poate fi înainte, înapoi sau lateral. La *cabriolé lateral* elanul pregătitor bătaii se execută cu pas încrucișat”²⁸.

Săritură pas. „Săritura se caracterizează printr-o traiectorie lungă de zbor, realizată printr-o bătaie energetică pe un picior. În faza de plutire picioarele se depărtează mult înainte-înapoi până în sfoară, iar aterizarea se realizează pe piciorul de balans”²⁹.

Din ecuația artisticității gimnasticii feminine la aparate nu lipsesc diversele tipuri de pași, care deși nu au valoare în Codul de Punctaj al F.I.G., fac parte din coregrafiile exercițiilor de la sol și bârnă: **pas ușor.** „Se execută pe vârfuri, cu genunchii ușor îndoiți. Mersul și alergarea cu acest pas trebuie realizată lin fără încordare cu aspect de plutire, de unde vine și denumirea de „mers ușor” și alergare ușoară”³⁰; **pas fanat.** „Pas lung cu fandare pe piciorul dinainte, celălalt întins înapoi, cu vârful răsucit în afară. „Mersul fanat” este o succesiune de pași lungi cu fandare”³¹; **pas săltat.** „Pas cu săltare de pe un picior, cel liber se ridică ușor îndoit înainte. Are caracter de dans popular românesc”³²; **pas de polcă:** „Se pornește cu o ușoară săltare pe un picior, celălalt întins înainte, apoi se execută un pas săltat vioi”³³; **pas de vals.** „constă dintr-o înlanțuire de trei pași după care urmează trei pași: un pas lung și alunecat și ușor fanat pe toată talpa, apoi doi pași mici pe vârf cu întinderea genunchilor. Se poate executa înainte, înapoi și cu întoarcere”³⁴.

În timp, elementele de artistică au preluat tendința, impusă de F.I.G., de a denumi noile elemente după numele gimnastelor care le-au prezentat pentru prima dată într-un concurs de anvergură. Printre acestea se află: **Bulimar** este o săritură artistică la sol, un cloche lateral cu o întoarcere de 360°; **săritură Johnson** săritură cu schimbarea picioarelor în aer (cloche) cu întoarcere 90 de grade, cu aterizare pe ambele picioare; **săritură Yang Bo** săritură în sfoară de pe ambele picioare cu lăsarea trunchiului pe piciorul din spate în timpul săriturii; **piruetă**

²⁶ Stroescu, Podlaha, *Terminologia gimnasticii*, 1974, p.116

²⁷ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 119.

²⁸ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 120.

²⁹ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p.121

³⁰ Stroescu, Podlaha, *Terminologia gimnasticii.*, 1974, p. 113.

³¹ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 114.

³² Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 115.

³³ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 115.

³⁴ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 115.

Memmel: Cu piciorul la 180⁰ întoarcere de 720⁰; **Popa.** Săritură în echer depărtat cu întoarcere 360⁰ și revenire pe ambele picioare.

Denominația s-a realizat aici prin transferul numelui propriu către elementul de gimnastică. Acest fapt este primul pas spre realizarea antonomazei. Antonomaza este definită în *Dicționarul de științe ale limbii* ca: „figură semantică (trop) care constă în substituirea unui nume comun (de clasă, specie) prin numele propriu al unui individ considerat reprezentativ pentru clasa respectivă; mai rar antonomaza permite și substituirea inversă. Numele propriu devine astfel generic, în timp ce numele comun se individualizează”³⁵ În comunicarea orală sau în cea scrisă de pe bloguri sau forumuri de gimnastică, fie ele românești sau străine, antonomaza este deja un dat, așa cum reiese din următoarele exemple: Ramona Micu „O săritură foarte dificilă *un kadet* cu o întoarcere și jumătate”³⁶; „Haide Diana! Un salt cu 5,4 legat cu dublu echer (...) fără pas, *săritura Bulimar*. Este o săritură valoroasă, este un cloche lateral cu o întoarcere suplimentară de 360⁰ (0.52)”³⁷; degetica: “Alyia a făcut triplu memmel, memmel, și piruetă cvadruplă!”³⁸ etc. De asemenea, se constată faptul că acest tip de dominație este utilizat pentru a desemna elemente de mare complexitate.

Totalitatea elementelor consemnate în prezenta lucrare (sărituri artistice, piruete, variații de pași) formează clasa elementelor artistice a gimnasticii feminine la aparate. De menționat faptul că printre specialiști săriturile artistice circulă și cu denumirea de elemente gimnice. Această clasă este alcătuită din sub clase care din punct de vedere lexico-semantic formează câmpuri care au în centru un arhilexem (*săritură, piruetă, pas*). Pentru ca vorbitorul de limbă română să poată discrimina între diversele tipuri de sărituri, pași și piruete, acestor arhilexeme le sunt apropiate adjective și/sau grupuri substantivale. Cu cât crește gradul de dificultate a executării respectivului element sau pur și simplu elementul cuprinde mai multe faze, cu atât este mai amplă sintagma denominativă. Astfel, terminologia românească a gimnasticii artistice feminine deține din punct de vedere al structurii termenilor care desemnează elemente artistice termeni sintetici și analitici

O parte din elemente cu nume analitice funcționează ca sinonime pentru elemente cu nume sintetice din limba franceză: *Săritură cu développé - săritură cu lovirea picioarelor - cabriolé, săritură cu balans și întoarcere - fouetté, săritură cu pendulare - cloche, săritură cu balans întoarcere și forfecare - entrelancé* etc. De fapt, nu numai pentru elementele cu denumiri franțuzești sunt folosite ca sinonime denumiri analitice, ci pentru o gamă mult mai largă de elemente cum ar fi elementele care poartă numele gimnastelor sau gimnaștilor, care le-au prezentat pentru prima dată într-un concurs important, fie ele artistice sau acrobatice ca de ex: *piruetă Memmel - piruetă cu piciorul la cap, piruetă cu piciorul la 180⁰, săritură Johnson - cloche cu întoarcere de 90⁰*, Denumirile analitice sunt utilizate atât în lucrările de specialitate cât și în lecțiile de antrenament, însă s-a remarcat faptul că numele analitice ale elementelor sunt mai

³⁵ *Dicționar de științe ale limbii*, Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxândoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, Editura Nemira, București, 2005, s.v.

³⁶ <http://www.youtube.com/watch?v=k1mda3a4ZA0&feature=plcp>, 0.47, Published on May 13, 2012 by [ArtisticGymnastics1](#) (c)TVR 2 European Artistic Gymnastics Championships 2012 - Events Final Floor

³⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=KUxcKxKMj4I&feature=relmfu>, Published on May 12, 2012 by [ArtisticGymnastics1](#), (c)TVR 2 European Artistic Gymnastics Championships 2012. ³⁷ Stroescu, Podlaha, *Terminologia gimnasticii*, 1974. p. 113.

³⁷ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 114.

³⁷ Stroescu, Podlaha, *Op. cit.*, 1974, p. 115.

³⁸ <http://www.onlinesport.ro/forum/showthread.php?t=187084&page=502>, 3.04.2014, 17.00.

cu seamă folosite în antrenamentele gimnastelor/gimnaștilor de vârstă mică sau în fazele incipiente ale procesului de învățare ale noilor elemente.

Concluzii:

În urma analizei lingvistice a numelor elementelor artistice a gimnasticii feminine la aparate se desprind următoarele concluzii.

1. Itemii folosiți pentru a desemna elementele artistice aparțin altor domenii de activitate (echer – geometrie) sau lexicului comun (fluture, cuib, etc), Astfel termenii utilizați se apropie de cei care aparțin terminologiilor populare precum celei a plantelor.

2. Denumirile românești ale elementelor artistice ale gimnasticii feminine la aparate sunt monomembre și polimembre. Cele monomembre vizează elementele relativ simple care presupun un număr redus de mișcări (cloche, cuib, pisică). În schimb, denumirile polimembre desemnează elemente de mare complexitate care presupun efectuarea de mișcări diverse sau chiar elemente (*cloche la cap, săritură cu lovirea picioarelor, săritură cu schimbarea piciorului* etc.).

3. Categoria elementelor artistice a gimnasticii feminine românești la aparate prezintă o serie de denumiri de elemente proprii cum ar fi: *cuib, cuib cu un picior, împușcă cioară* etc. neidentificate în celelalte limbi europene analizate: franceza, engleza, rusa, spaniola etc. În cazul elementelor care sunt denumite prin semne lingvistice care desemnează aceleași realități extralingvistice este greu de stabilit cu precizie limba de origine.

4. Se remarcă realizarea de serii sinonimice în ceea ce privește elementele artistice ale acestei discipline sportive. Se va folosi aici conceptul de sinonimie, nu în sensul acela oferit în lucrările de semantică ca relație de echivalență între două unități lexicale care aparțin aceleiași clase, care au același sens sau sens apropiat, ci ca relație între unități lexicale sau ansambluri de unități lexicale care desemnează aceeași realitate extralingvistică, așa cum este folosit conceptul de sinonimie în cadrul morfologiei sau sintaxei.

Bibliografie:

- Badea, Marin, *Baletul, lucrare academică*, Editura Aius PrintEd, Craiova, 2008.
- Băiașu Nicolae, Gh, *Gimnastică*, Editura Sport-Turism, București, 1972.
- Băiașu Nicolae, Gh, coord. Albu Anastasia, colab. Birlea, Adina, *Gimnastică*, Editura Sport-Turism, București, 1985.
- Gimnastica artistică*, Redactată de I. N. Sișcareva și I. P.Orlov, Editura Tineretului, București 1957.
- Grigore, Vasilica, *Gimnastica artistică – bazele teoretice ale antrenamentului sportiv*, Editura Semne, 2001.
- Stroescu, Adina, Podlaha, Robert, *Terminologia gimnasticii*, Editura Stadion, București, 1974.
- Urseanu, Tide, Ianegic. Ion. Ionescu, Ion, *Istoria baletului*, Editura Muzicală, București, 1967.
- Dicționar de științe ale limbii*, Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, Editura Nemira, București, 2005, s.v.

La *Rousse* *dictionare*,
<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pirouetter/61141?q=pirouetter#60741> 23.05.2014,
 14.30.

Resurse online:

Dumistrăcel, Stelian, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Ubiversității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2006.

Stelian, Dumistrăcel, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Ubiversității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2006.

2013-2016 Code of points men`s artistic gymnastics, <https://www.fig-gymnastics.com/publicdir/rules/files/mag/MAG%20CoP%202013-2016%20%28FRA%20ENG%20ESP%29%20Feb%202013.pdf>

2013-2016 Code of points women`s artistic gymnastics, <http://romgym.ro/continut/uploads/2010/05/Codul-de-Punctaj-2013-2016-%28engleza%29.pdf> , 12.04.2014, 12.00. <http://figdocs.sportcentric.net/external/public.php?folder=661>, 10.12.2011.

<http://www.youtube.com/watch?v=k1mda3a4ZA0&feature=plcp>, 0.47, Published on May 13, 2012 by [ArtisticGymnastics1](#) (c)TVR 2 European Artistic Gymnastics Championships 2012 - Events Final Floor

<http://www.youtube.com/watch?v=KUxcKxKMj4I&feature=relmfu>, Published on May 12, 2012 by [ArtisticGymnastics1](#), (c)TVR 2 European Artistic Gymnastics Championships 2012.

<http://www.onlinesport.ro/forum/showthread.php?t=187084&page=502> , 3.04.2014, 17.00.

¹Uncle Tim`s blog, http://uncletimtalksmensgym.blogspot.ro/2013/10/the-evolution-of-artistry-in-mens_28.html , 28.04.2014, 22.30.